

3. Závěr

V roce 2017 byl analyzován [vývoj výsledků satelitního účtu kultury za období let 2010 – 2015](#). Mezi nejvýznamnější závěry této analýzy patří poznatek o mírnějším a opoždějším průběhu ekonomické krize v období po roce 2008 v oblasti kultury s tím, že reálný vzestup na úrovni makro i mikroekonomiky nastal až v roce 2014.

Lze říci, že ekonomické výsledky kultury v roce 2018 vzestupný trend vývoje v zásadě potvrzují, zvýšila se zejména tvorba zisku. i v tomto roce však pokračovaly náznaky poklesu efektivity hospodaření. V porovnání s rokem 2017 významněji vzrostly např. finanční zdroje vstupující do kultury (o 8,1 %), podobně tak i tržby za vlastní výkony (o 7,1 %), zisková marže (o 0,3 p. b.) a v neposlední řadě také hrubá přidaná hodnota (o 10,6 %). Příznivě se meziročně vyvíjel i počet zaměstnanců (meziroční zvýšení evidenčního počtu o 4,6 %) a výše průměrných mezd (meziroční zvýšení o 7,1 %). Naopak s ohledem na předstih výdajů před tržbami poklesl stupeň soběstačnosti (o 1,1 p. b.). Na druhé straně však pozoruhodně vzrostly investiční výdaje (až o 18,6 %).

V rámci jednotlivých kulturních oblastí je třeba upozornit na pokračování poklesu ekonomického výkonu v periodickém a neperiodickém tisku ve sledovaném roce. Naopak (zřejmě i v příčinné souvislosti) se dále zlepšila úroveň hospodaření v oblasti audiovizuálních a interaktivních médií.

Dalším poznatkem výše uvedené analýzy let 2010 – 2015 bylo zjištění, že oblasti tradiční kultury zaměřené na publikum (kulturní dědictví, scénické a výtvarné umění) překonaly ekonomickou krizi snadněji než oblasti zaměřené především na trh (kulturní a kreativní průmysly). Také tomuto závěru uvedené dlouhodobé analýzy dal vývoj roku 2018 za pravdu. Zatímco v krizovém období let 2011 – 2013 byla průměrná dynamika růstu hrubé přidané hodnoty v tradiční kultuře o 5,9 p. b. vyšší, tak v letech 2013 – 2018 se tento rozdíl snížil na 2,5 p. b.

Základní otázkou, na kterou by měl dát satelitní účet kultury odpověď, je původ, rozsah a užití finančních zdrojů kultury. Z administrativních dat bylo zjištěno, že veřejný sektor se v roce 2018 podílel na příjmech kulturních institucí částkou 41,4 mld. Kč (tj. 15,2 %) s tím, že tyto prostředky plynuly zejména do kulturního dědictví, živé umělecké tvorby a do uměleckého vzdělávání. Podle výsledků šetření v domácnostech vzrostly výdaje směřující z rodinných rozpočtů do kultury, zejména do oblasti médií a tisku a dosáhly 51,9 mld. Kč (19 % celkových zdrojů). Na rozdíl od poklesu podílu domácností na tvorbě celkových zdrojů (o 0,7 p. b.) a neziskových institucí (o více než 1 p. b.) se zvýšil podíl nefinančních podniků (o 0,6 p. b.) a zahraničí (o 0,4 p. b.). Celkové finanční zdroje kulturních institucí se však meziročně zvýšily o 20,5 mld. Kč (tj. o 8,1 %).

Podobně jako výsledky předcházejících let i data za rok 2018 potvrzují skutečnost, že se jednotlivé kulturní oblasti významně liší stupněm uplatnění tržních principů a v této souvislosti také úrovní hospodaření, s tím související výší průměrných mezd, investiční aktivitou atd. Případné prohlubování této diference bude zřejmě záviset na technickém rozvoji na straně jedné a rozsahu neziskových aktivit (kulturní dědictví a část živé tvorby) z veřejných zdrojů na straně druhé.

Ekonomické výsledky je na místě – s ohledem na omezené možnosti finančních ukazatelů pro vyjádření rozsahu a kvality výkonu některých činností (např. péče o kulturní dědictví, vzdělávací činnost kulturních institucí, působení kultury a jejich hodnot na jedince i společnost) - doplnit ukazateli naturálními. Jako nejvhodnější mezi nimi se pro svou komplexnost jeví ukazatel počtu návštěvníků. Nutno dodat, že celková návštěvnost kulturních institucí v porovnání s rokem 2017 mírně vzrostla (o 1 %). Zvýšení návštěvnosti se týkalo většiny významných poskytovatelů služeb tradiční kultury. Výkonové ukazatele vzrostly také v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. Naopak k poklesu došlo v oblasti tisku (zejména co se týče ukazatele nákladu – viz tab. č. 13).

Hospodářské výsledky roku 2018 jsou v porovnání s předcházejícím rokem provázeny vyšší tvorbou zisku (o 1,9 mld. Kč, tj. o více než 12 %). V této souvislosti se zvýšila zisková marže a to z 6,1 % na 6,4 %. – viz tab. č. 3 a 10. Meziroční tempo celkových výdajů bylo nižší než tempo příjmů (8,2 % oproti 8,5 %). Při mírně vyšší mezispotřebě (o 6,5 %) se výrazněji zvýšily osobní náklady (o 10,9 %) a také ostatní nákladové položky (10,4 %). Relativně nižší dynamiku měly vlastní výkony (7,1 %) a tak o 0,9 p. b. poklesl celkový stupeň soběstačnosti – viz tab. č. 10.

Z odvětvového pohledu byly celkové hospodářské výsledky ovlivněny zejména dalším meziročním snížením efektivnosti v kulturních průmyslech (v tisku).

V makroukazatelích se v porovnání s údaji za rok 2017 dynamicky navýšila produkce (o 8,9 %), mírněji se zvýšila mezispotřeba (o 7,7 %) a naopak výrazně vzrostla hrubá přidaná hodnota (o 10,6 %).

O postavení kultury v ekonomice jako celku svědčí skutečnost, že její podíl v několika významných ukazatelích osciluje (v poměrně širokém rozmezí) od 1,4 do 4 %.

Veřejné zdroje věnované kultuře představují 2,06 % celkových konsolidovaných výdajů veřejných rozpočtů a podíl výdajů domácností na kulturu k celkovým výdajům domácností dosahuje 3,3 %. Rozsah vynaložené živé práce v kultuře lze uvažovat v rozmezí od 2,0 % (měřeno mzdovými náklady) až po 4 % (měřeno počtem všech osob pracujících v kulturních institucích a činnostech).

Konečně předběžně odhadovaný podíl hrubé přidané hodnoty v kultuře dosáhl 2,19 % a produkce 2,09 %, zatímco podíl odhadované úrovně hrubého domácího produktu kultury svou výší tuto úroveň nedosahuje (1,47 % celostátního ukazatele). Jak je zřejmé z porovnání podílu kultury na ukazatelích vstupů (rozsahu živé práce) a výstupů (HPH a HDP), tento sektor v úrovni produktivity za ostatními odvětvími zaostává.

Pokud bychom však přidali na pomyslnou misku vah neměřitelnou část výkonů a společenského dosahu sektoru kultury, byl by jeho podíl jistě mnohem vyšší. To, co nelze finančně vyjádřit, je však mimo naše možnosti. Zabýváme se tedy žádoucími změnami zejména v oblasti statistických zjišťování – která nám umožní postupně zvyšovat rozsah kulturních aktivit zahrnutých do satelitního kulturního účtu a naopak snižovat stupeň jeho nepřesnosti.